

YHTEENVETO VALTAKUNNALLISTEN ERIKOISMUSEOIDEN ARKISTOISTA

Valokuvan muisti -kyselyyn vastasi valtakunnallisista erikoismuseoista lähes kaikki. Kyselyn saaneista valtakunnallisista erikoismuseoista 9 palautti vastauksensa, Suomen valokuvataiteen museon lisäksi. Kahden valtakunnallisen erikoismuseon osalta vastaus jäi puuttumaan.

Valtakunnalliset erikoismuseot	Paikkakunta
Mobilia Auto- ja Tiemuseo	Kangasala
Suomen Ilmailumuseo	Vantaa
Suomen Käsityön museo	Jyväskylä
Suomen lasimuseo	Riihimäki
Suomen rakennustaiteenmuseumuseo	Helsinki
Suomen Rautatiemuseo	Hyvinkää
Suomen urheilumuseo	Helsinki
Suomen valokuvataiteen museo	Helsinki
Taideteollisuusmuseumuseo	Helsinki
Teatterimuseo	Helsinki
Tekniikan museo	Helsinki
Työväenkeskusmuseumuseo	Tampere

1 KUVA-AINEISTOT / LUKUMÄÄRÄT

Valtakunnallisista erikoismuseoista jokainen vastaaja ilmoitti jonkinlaisen arvion kuva-aineiston kokonaismäärästä, kuva-aineiston kokonaismäärältään suurin arkisto koostuu 1.200 000 :sta kuvasta, pienin n. 28 600 kuvasta.

Arkiston sisältämän kuva-aineiston kokonaismäärä

1 200 000

270 000
200 000
n. 150 000
88 000
n. 50 000
n. 45 000
43 550
30 000
n. 28 600
Yhteensä: 2 105 150

Museoiden ilmoittamia kuva-aineistojen kokonaislukuja on käsiteltävä arvioina, ne eivät kerro todellista kuvien määrää. Suurien aineistojen kohdalla määrän laskeminen tuottanee ongelmia.

JOHTOPÄÄTÖKSET:

Kuva-aineiston kokonaismäärä	Museot
alle 100 000	6
100 000	1
n. 200 000	2
huomattavan suuret kokoelmat - yli miljoona	1

Vedosten lukumäärän vastaajista ilmoittivat 8 museota, 2 vastaajaa oli jättänyt kohdan tyhjäksi.

Vedoksia yhteensä
380 000
n. 180 000

n. 150 000
100 000
53 000
19 600
18 600
12 880
Yhteensä: 914 080

Myös nämä lukumäärät on käsiteltävä arvioina. Osalla vastaajista vedosten ja negatiivien erottelu/numerointi ei ollut yhdenmukaista esim. vedoksilla ja negatiiveilla saattoi olla sama numero, mutta summa ei täsmännyt yms. Mahdollisesti myös vedosten tuplakappaleiden mukaan lukeminen sotkee lukumäärien todenmukaisuutta.

Negatiivien lukumäärän vastaajista ilmoittivat 7 museota, 3 vastaajaa oli jättänyt kohdan tyhjäksi.

Negatiiveja yhteensä
800 000
164 000
n. 35 000
14 850
14 370
n. 10 000
8 000
Yhteensä: 1 046 220

Myös negatiivien lukumäärät on käsiteltävä arvioina. **Diapositiivien** lukumäärän vastaajista ilmoittivat 8 museota, 2 vastaajaa oli jättänyt kohdan tyhjäksi.

Diapositiiveja yhteensä
35 000
20 000
13 600

10 100
n. 6 500
6 000
n. 5 000
1 000
Yhteensä: 97 200

Lukumääriä käsiteltävä arvioina.

Kun kuva-aineistojen lukumääriä kyselykaavakkeessa ryhdyttiin tarkentamaan (vedos-, negatiivi-, diapositiivityypeittäin), osoittautui kappalemäärien esittäminen museoille vaikeaksi. Kappalemäärien sijasta osa museoista oli vastannut kohtaan esim. kyllä. Yhdeksästä vastaajasta neljä oli esittänyt kappalemääriä aineistostaan.

Vedostyytit

Yleisimpien vedostyyppien, mv-valokuvat sekä värivalokuvat, kappalemääriä oli ilmoitettu seuraavasti:

Värikuvia
1 000
1 000
534
Yhteensä: 2 534

MV- kuvia
n. 150 000
98 000
17 600
12 350
Yhteensä: 277 950

Vedostyyppejä kysyttäessä ei yksikään museoista ollut ilmoittanut fotomekaanisten vedosten lukumääriä, vastauksista ei näin ollen myöskään selvinnyt onko museoilla ko. aineistoa. Vain yksi museo ilmoitti omaavansa sähköisesti tulostettuja kuvia, lukumääräksi ilmoitettiin 1000 kpl.

Negatiivityypit

Negatiivityyppejä ei aina oltu museoissa eroteltu. Kukaan vastaajista ei ollut eritellyt nitraatti- ja asetaattinegatiivien lukumääriä. Tähän kohtaan oli osa vastaajista merkinnyt kysymysmerkkejä ilmaisemaan vaikeutta tunnistaa negatiivien materiaalia.

MV - lasinegatiiveja
6 000
n. 2 500
1 750
432
Yhteensä: 10 682
Värinegatiiveja
2100
1000
656
Yhteensä: 3 756
Nykyisiä mv-negatiiveja
*157 000
13 300
11 000
Yhteensä: 181 300

* luvussa mukana sekä nykyiset negatiivit että asetaatit

Diapositiivityypit

MV - lasidiapositiiveja
1 500
113
10-20*
Yhteensä: n*. 1 633

Mv-diojen lukumäärää ei ilmoittanut kukaan vastaajista.

Värillisiä/varhaisia lasidiapositiiveja ei vastausten mukaan ollut kuin Valokuvataiteen museolla 250 kpl.

Väridiapositiiveja
13 400
9 600
n. 5 000
4 500
Yhteensä: 32 500

Varhaisia valokuvatyypppejä vastausten mukaan löytyi 3:sta museosta, ei-vastauksen antoi 6 museota, tyhjä vastaus 1 museo.

Aineiston tunnistamistaidot: Varhaisten valokuvien tunnistustaitoa mittaavaan kysymykseen vastanneiden: ei -vastauksia 1, kyllä -vastauksia 6, tyhjä vastaus 3.

Museoliiton kurssin vastaajista olivat käyneet 6 vastaajaa, vastaajista ei ollut käynyt ko. kurssia 2, tyhjä vastaus 2.

Koulutustoiveita oli esittänyt 3 arkistoa.

Koulutustoiveita:

- Jatkokurssi edelliselle (vastaaja viittaa Museoliiton kurssiin)
- Kuva-aineistojen käsittely- ja tunnistaminen, sähköinen kuvankäsittely, kuvien säilyvyyden edistäminen ja konservointi
- Koulutusta kuva-analyysiin, tietoa valokuvataiteen ja valokuvauksen historiasta esim. kuvauskonventioiden muutoksista ym., epookin tunnistaminen

2 KOKOELMIEN AJOITUS/ KARTUNTA

Kokoelmien **ajallisen painopisteen** olivat vastaajista ilmoittaneet kaikki. Varhaisin ajallinen painopiste sijoittui alkamaan 1830-luvulta, muuten painopiste noudatteli melko tasaista sijoittumista 1920-luvulta tälle vuosikymmenelle.

Kysymykseen onko arkistolla **vastuuhenkilöä** huolehtimassa hankinnoista ja kartunnasta, vastuuhenkilö oli 7 museossa, ei vastuuhenkilöä 3 museota.

Hankintasuunnitelman olivat laatineet 3 museota, hankintasuunnitelma puuttui 6 museosta, tyhjäksi kohdan oli jättänyt 1 museo.

Hankintasuunnitelman laatineiden kuvailuja mm.:

- Kirjallinen tallennussuunnitelma; museo keskittyy ensisijaisesti suomalaisen ammattiteattereita koskevan aineiston keruuseen (valtion teatterit, teatterilain piirissä olevat teatterit sekä muut ammatilliset ryhmät, lain piirissä olevat tanssiteatterit ja muut ammatilliset tanssiteatteriryhmät ja ammatilliset kesäteatterit)
- Museon toimintaan liittyvät esineet on dokumentoitava, vanhat lasialan kuvat pelastettava

Hankintapäätöksien syntymisestä arkistot nimesivät kuvamateriaalin karttuvan mm.:

- Museon kokoelmapolitiikan pohjalta: lahjoitukset, oma kuvaus
- Valokuvakokoelmia saatu lahjoituksina esim. esinelahjoitusten yhteydessä tai kokoelmina; yksittäisiä kuvia tai kuvakokoelmia löytyy ajoittain kirjaston ja arkiston järjestelytyössä (ns. museolöytöjä)
- Materiaalia kertyy museon oman toiminnan myötä: näyttelyt, dokumentointiprojektit, tapahtumat jne.; esinelahjoitusten yhteydessä tulee jonkin verran
- Vanhat kuvat lahjoituksina, uudet tarpeen mukaan
- Esityskuvia teattereilta säännöllisesti; yksityishenkilöt tarjoavat kuvia; tärkeitä kuva-aineistoja pyritään hankkimaan usein osana henkilöarkistoa tai yhdistyksen tai teatteriryhmän tms. arkistoa
- Lahjoituksia, museon omia kuvauksia
- Arkisto ottaa vastaan lahjoituksia tarpeiden ja tilanteiden mukaan
- Teoshankinnat henkilökunnan ehdotuksesta museonjohtajan päätöksellä, suuremmat arkistoaineistot työntekijöiden esityksestä, pienemmät löydöt (alle 500 mk) yksit.työntekijöiden hankintoina

3 KESKEISET KOKOELMAT

Keskeiset kokoelmat -kohtaan vastanneista 7 oli osannut priorisoida ja nimetä kokoelmiaan. 3 vastaajaa oli jättänyt kohdan tyhjäksi.

Kokoelmina mainittiin mm.:

- Strömberg (n. 20000), Tigerstedt (n. 1600), ABB Environment Systems Oy entinen Suomen Puhallintehdas (n. 4000), ABB Industry Oy Pulp & Paper (n. 3000), Foto Roos (n. 2000, 9 isoa ja 23 pientä laatikkoa)
- AKH:n kokoelma, Käsi- ja taideteollisuusliiton kokoelma, Lauri Mäkisen kokoelma
- Suomen Teatterijärjestöjen keskusliiton kuvakokoelma; yksityisarkistoihin sisältyvät kuvat, esim. tanssijoiden arkistot
- Osmo Thiel - Iittalan tuotekuvat, Riihimäen Lasin kuvakokoelma

4 AIHEET

Kokoelmien **aiheita** olivat listanneet vastaajista yhdeksän (9) arkistoa.

Aihe-esimerkkejä mm.:

- Auto-aiheet, tieaiheet
- Koneita, laitteita, teollisuuslaitoksia, Tigerstedt: henkilökuvia, laboratorioita
- Käsi- ja taideteollisuus, kotiteollisuus Suomessa; pääasiassa työ-, esine- ja tapahtumakuvia

5 KUVA-ARKISTON RAKENNE

Vastauksien mukaan kokoelmia säilyttivät luovutusjärjestyksessä (provinienssi), vastaajista 4 museota, ei provinienssia 4 museota, tyhjä vastaus 1 museo, lisäksi yksi (1) vastaaja oli vastannut sekä kyllä/ei, jolloin provinienssiperiaatteen säilyttämiseen pyritään, mutta suurempien kokoelmien kohdalla se hajoaa.

Yhtenäistä **luokittelujärjestelmää** ilmoitti kokoelmiensa yhteydessä käyttävän 4 museota, ei luokitusjärjestelmää 4 museota, tyhjä vastaus 2 museota.

Luokitusjärjestelminä oli mainittu mm.:

- OCM (outline of cultural materials 1980 -luku)

- Strömberg -kokoelmalla oma luokitusjärjestelmä
- Luettelointitapa muuttunut jonkin verran vuosien saatossa; museolla oma luokitus
- aihe - aakkos - rek.nro

Arkiston järjestelmää olivat kuvailleet 7 museota, tyhjäksi kohdan olivat jättäneet 3 museota.

Esimerkkejä kuvailuista:

- Luovutus sopimuksessa aineistolle annetaan diarionumero; kuvia luetteloitaessa luettelointinumero on juokseva riippumatta D-numeron vaihtumisesta, säilytys tapahtuu luettelointinumeron mukaan
- Erikokoiset fyysisesti eri paikassa; asiallisesti jako: aihe - aakkosjärjestys - rek.nro
- Valokuvat järjestetty urheilulajien mukaan; suuret kokonaisuudet jaettu kronologisesti, erikseen tunnetuimmat urheilijat sekä urheilutapahtumat
- Vanha aiheenmukainen etsintä

6 LUETTELOT

Luetteloja vastaanotetuista kokoelmista pitivät kaikki vastanneet valtakunnalliset erikoismuseot.

Kuvakokoelmien **luettelointisuunnitelma** oli tehty 7:ssä museossa. Luettelointisuunnitelmaa ei ollut 3 museolla.

Kuva-arkiston **luettelointiin erikoistuneita** työntekijöitä kysyttäessä luetteloija oli 4 museossa, ei luetteloijaa 2, kohdan tyhjäksi oli jättänyt 3 vastaajaa, ja yksi (1) vastaajista oli vastannut kyllä/ei.

Kirjalliset ohjeet luettelointia varten olivat käytössä 5 museossa, ei ohjeita 5 museota.

Vastaajat ilmoittivat ylläpitävänsä mm. seuraavia **luetteloita kokoelmistaan**:

- Diaari
- Diaari, kuvaluettelo, negatiiviluettelo, aiheenmukainen kortisto, tekijä/kuvaajakortisto
- Diaario, aiheenmukainen kortisto (manuaalisesti luetteloidut)
- Tällä hetkellä ei mitään

- Diaari; valokuvatietokanta, jossa skannattu kuva sekä siihen liittyvä tekstitieto; yksityisarkistojen kuvat luetteloidaan ensivaiheessa arkistotietokantaan
- Diaarikirjat: valokuvista, negatiiveista, kinopositiiveista

Eri **luetteloiden muotoa** kysyttäessä vastattiin seuraavasti:

Diaarin muoto: käsinkirjoitettu 5 museota, joista yksi vastaaja ilmoitti diaarin olevan sekä atk muodossa että käsinkirjoitettuna, atk 4, tyhjä vastaus 1.

Kuvaluettelon muoto: käsinkirjoitettu 2 arkistoa, joista yksi vastaaja ilmoitti kuvaluettelon sekä atk muodossa että käsinkirjoitettu sekä yksi vastaaja kortisto/atk -muodossa, atk 5, vrt. yllä, tyhjä vastaus 4.

Vastaajien lukumäärät eivät täsmää, koska vastaukset ovat päällekkäisiä esim. sekä atk että käsinkirjoitettu

7 ATK-KANNAT

Tietokantojen **tuottamismahdollisuudet** ilmoitti omaavansa 9 museota, yksi (1) vastaajista oli jättänyt kohdan tyhjäksi.

Työasemana PC:tä ilmoitti käyttävänsä 9 museota, yksi (1) vastaajista oli jättänyt kohdan tyhjäksi, yhdellä (1) vastaajista oli käytössä myös MAC kuvien skannausta ja kuvankäsittelyä varten.

Käytetyimmät arkisto-ohjelmat:	Museot
Access	1
Polydoc	1
Mopsi*, Oval	* 3
Visual dBase -pohjainen kuvaluetteloitijärjestelmä	1
AS-400, mad-sovellus	1

Vastanneista 3 ei ole maininnut käyttämänsä/käyttävänsä arkisto-ohjelmaa.

Kuvien **skannaamismahdollisuudet** ilmoitti omaavansa 9 museota. Yhdellä (1) museolla ei ollut skannaamismahdollisuutta. **Skannerityyppi:** Tasoskanneria ilmoittivat käyttävänsä 7 vastaajaa, joista yhdellä (1) oli myös käytössä negatiiviskanneri ja kahdella (2) diakansi/diaskanneri.

4 museota oli ilmoittanut skannattujen kuvien lukumäärän:

Skannatut kuvat	Kuva-aineiston kokonaismäärä
72	n. 30 000
515	n. 50 000
955	270 000
25 000	1 200 000
Yhteensä: 27 129	Yhteensä: 1 550 000

Kokoelmien **digitoinnin alkuajankohdan** ilmoittivat 4 museota, joista yksi (1) ilmoitti kuvia skannattavan aina asiakkaiden tarpeiden mukaan.

Kuva-arkiston skannaukseen ilmoitti 2 vastaajista erikoistuneen jonkun museon työntekijöistä, muilla ei ollut skannaustyöhön erikoistunutta tekijää.

Asiakkaille suunnattuja **atk-tietokantoja** oli vastaajien mukaan 4:llä museolla, esim. arkisto-, kirjasto-, esine- ja valokuvatietokannat.

Lisäksi:

Kaikista vastanneista 3 vastaajaa oli antanut **verkkosivu-osoitteen**.

8 VALOKUVAAJAT/TAITEILIJAT

Merkittävimmät **valokuvaajat/taiteilijat** kohtaan vastanneista 5 oli osannut nimetä arkistoistaan löytyvien kuvien kuvaajia. 5 vastaajaa on jättänyt kohdan tyhjäksi (kysymyksen asettelu on saattanut johtaa vastanneita "harhaan", kuvaajia ei ehkä olla haluttu arvottaa erikseen merkittäviksi?).

9 VALOKUVIEN KÄSITTELY

Alkuperäisten valokuvien selailu esimerkkejä vastauksista:

- Käyttökuvat ovat omana arkistonaan, alkuperäiskuvien selaamista pyritään välttämään
- Kuva-arkiston käyttö toistaiseksi ollut aika vähäistä, lähinnä Strömberg -kokoelman kuvia käytetty; henkilökunta etsii asiakkaan toivomat kuvat
- Vähän
- Selailtaan paljon, valokuvatietokantaan skannattujen kuvien määrän kasvaessa selailutarve vähenee
- Päivittäin
- Selailua pyritään välttämään, mutta varsinkin luetteloimattomien kuvien kohdalla se on usein välttämätöntä

5 vastaajista ilmoitti etteivät asiakkaat itse käsittele alkuperäiskuvamateriaalia, erityisiä ohjeita kuvien käsittelystä ei vastaajilla ollut, kuin kehoitus käyttää puuvillahansikkaita kuvia käsiteltäessä.

10 VALOKUVIEN SÄILYTYS

Säilytystiloja kysyttäessä kuvakokoelmien erillinen säilystila oli 7 museolla, ei erillistä tilaa², lisäksi 1 vastaaja oli antanut kyllä/ei vastauksen.

Konservaattoria ei ollut yhdelläkään museolla, lukuunottamatta Valokuvataiteen museota.

11 PALVELUT

Kuva-aineistoihin liittyviä **tekijänoikeuksia** mainitsi 4 vastaajista, mm.:

- Lehtikuvaajilla on kuviinsa tekijänoikeus, museolla omistusoikeus

Kyselyyn vastanneista valtakunnallisista erikoismuseoista 7 antoi luvan esittää perustietojaan Suomen valokuvataiteen museon eri arkistoja esittelevässä yhteisessä tietokannassa.